

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1945 kl. 1 em.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion angående avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 40, av herr *Sjödahl*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder, varigenom den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg samt församlingar av motsvarande art måtte avskaffas.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från Stockholms och Göteborgs domkapitel samt kammarkollegium. Det sistnämnda yttrandet har som bilaga fogats till utskottets utlåtande.

Stockholms domkapitel anför, att såväl tyska som finska församlingen i Stockholm har sitt upphov från 1500-talet. Trots nationalitetsbeteckningen äro båda *svenska* församlingar. De stå under biskopens och domkapitlets lydnad och de åtnjuta icke understöd från sina respektive hemländer. Den ställning församlingarna intaga är både egenartad och värdefull. Församlingarna kunna icke bestå som svenska församlingar, om anslutningen göres villkorlig, och ur religiös synpunkt vore det en förlust om de skulle upphöra. Det synes i varje fall vara anledning att innan någon avgörande förändring vidtages i fråga om dessa församlingars existensförhållanden avvakta resultatet av den nu arbetande *dissenterlagskommittén*. Däremot bör den i kungabrevet av 1 mars 1841 rörande dessa församlingar angivna bestämmelsen om gränsdragning mellan Stockholms territoriella och icke-territoriella församlingar överses, och om en dylik översyn ämnar domkapitlet göra hemställan hos Kungl. Maj:t.

Domkapitlet har låtit *finska församlingens kyrkoråd* och *tyska församlingens kyrkoråd* inkomma med yttranden. Det förra anför, att om tvångsanslutningen upphävdes skulle utträde ske i en omfattning, som gjorde det mycket betungande för de kvarvarande att uppehålla församlingen. Dess

existens skulle hotas. Behovet av en finsk församling motiveras med att en väsentlig del av församlingens medlemmar behöver betjänas på finska språket. Det senare anför, att ett icke ringa antal personer under nuvarande förhållanden helt säkert skulle lämna församlingen, om anslutningstvånget upphävdes. Med tanke icke minst på de behjärtansvärda strävandena att från svensk sida medverka till en utjämning av de motsättningar, som världskriget skapat, måste det anses vara ett svenskt intresse av vikt att dessa värden icke förspillras, uttalar tyska församlingens kyrkoråd.

Domkapitlet i Göteborg finner det klart ådagalagt att det sätt, varpå för svenska medborgare anslutningen till ifrågavarande församlingar reglerats, i kända fall förnummits som ett tvång och ansluter sig till utredningskravet, »då här ifrågavarande bestämmelser icke kunna anses svara mot gällande principer i det nutida svenska samhället och icke heller ha något religiöst eller kyrkligt värde, som direkt bör tillvaratagas».

Till domkapitlets yttrande är fogat en inlägga från *kyrkorådet i Christinae tyska församling* i Göteborg, som framhåller att församlingen alltsedan sin tillkomst haft och fortfarande har en viktig uppgift att fylla inom själavården och även i de religiösa och de kyrkliga förbindelserna mellan Sverige och Tyskland.

Kammarkollegium redogör utförligt för uppkomsten av de ifrågavarande församlingarna och deras privilegier och framhåller att en närmare utredning torde vara nödvändig för bedömande av frågan huruvida behov numera föreligger att dessa församlingar bibehållas. En sådan utredning torde jämväl böra omfatta de spörsmål, som avses i det åt kollegiet den 10 maj 1935 lämnade utredningsuppdraget rörande tyska församlingen i Göteborg, vilken utredning på grund av anvisningar av cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen fått anstå.

För egen del får utskottet anföra:

Vid sidan av hovförsamlingen och tre militära församlingar finnas i Sverige endast tre icke-territoriella församlingar, nämligen finska församlingen i Stockholm och tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg. Den kyrkskrivna befolkningen i finska församlingen utgjorde den 1 jan. 1944 2 014, i den tyska församlingen i Stockholm 3 022 och i den tyska församlingen i Göteborg 700 personer.

Finska och tyska församlingarna i Stockholm synas ha upprättats under 1500-talet medan den tyska församlingen i Göteborg fick sina privilegier under 1600-talet. Beträffande medlemskapet i den finska församlingen äro bestämmelser meddelade i ett kungl. brev av den 21 december 1840. Medlemskap av den tyska församlingen i Stockholm regleras enligt ett kungl. brev av den 1 mars 1841, och liknande bestämmelser gälla för den tyska församlingen i Göteborg enligt kungl. brev av den 5 maj 1882. Den viktigaste bestämmelsen i samtliga fall går ut på att till församlingarna skola höra

alla i huvudstaden (Göteborg) bosatta i Tyskland (Finland) eller annorstädes av tyska (finska) föräldrar födda personer av den evangeliska bekännelsen, män av tysk (finsk) börd, tillhörande nämnda trosbekännelse, och deras hustrur (om de ock härstamma från annan nation), barn efter förenämnda föräldrar, så länge de tillhöra föräldrarnas hus samt även därefter, om de det åstunda. Detta betyder att även svenska medborgare tvångsvis anslutas till församlingar med främmande nationsbeteckning. Trots deras främmande nationsbeteckningar äro ifrågavarande församlingar svenska församlingar, ehuru tvåspråkiga, och de stå under respektive domkapitels lydnad samt åtnjuta icke understöd från annat land. Icke desto mindre kan den tvångsvisa anslutningen till de nämnda församlingarna, särskilt när det gäller den tredje generationen, betecknas som ett intrång i svenska medborgares frihet, och utskottet finner att detta förhållande kan giva anledning till ett nytt övervägande.

Kungl. Maj:t anbefalldes den 10 maj 1935 kammarkollegium att utreda den tyska församlingens i Göteborg ställning, men efter sedermera av cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen lämnade anvisningar har med utredningen fått anstå. Kammarkollegium har vidare i sitt yttrande anfört att ett avskaffande av den tvångsvisa anslutningen kommer att aktualisera frågan om församlingarnas bestånd överhuvud taget, då deras ekonomi icke lär kunna grundas enbart på frivillig anslutning till dem. Då emellertid i vissa avseenden skäl mot fortvaron av nuvarande ordning föreligga, ansluter sig utskottet till den mening, som utvecklats såväl av domkapitlet i Göteborg som av kammarkollegium, nämligen att en utredning i ämnet måtte komma till stånd, varefter nödiga åtgärder, vartill utredningen kan ge anledning, må ankomma på Kungl. Maj:t.

Utskottet får alltså hemställa,

att första kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av spörsmålet, huruvida åtgärder böra vidtagas, varigenom den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg samt församlingar av motsvarande art kan avskaffas.

Stockholm den 18 april 1945.

På utskottets vägnar:

HERMAN ERICSSON.

Närvarande: Herrar *Ericsson, Persson, Söderkvist, Lodenius, Fahlander, Nilsson, Arrhén* och *Englund*.

Till riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 16 februari 1945 har kammarkollegiet anbefallts att till utskottet inkomma med utlåtande i anledning av en inom första kammaren väckt motion, nr 40, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder, varigenom den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg samt församlingar av motsvarande art måtte avskaffas.

I anledning härav får kammarkollegiet anföra följande.

Enligt kungl. förordningen den 30 september 1910 angående behörighet att kyrkobokföras i icke-territoriell församling av svenska kyrkan äro de icke-territoriella församlingarna av svenska kyrkan följande: kungl. hovförsamlingen, de militära församlingarna, finska församlingen i Stockholm samt tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg.

I kungl. hovförsamlingen skola med undantag för dem, som skola kyrkobokföras i militär församling kyrkobokföras: 1) samtliga vid kungl. och furstliga hov, slotts- och stallstaterna tjänstgörande ämbets- och tjänstemän samt betjäning; 2) personer som varit tjänstgörande vid någon av dessa stater och vid avskedstagandet hugnats med pension; 3) de under 1) och 2) upptagna församlingsmedlemmars hustrur, hemmavarande barn eller fosterbarn och tjänstefolk; samt 4) änkor efter under 1) och 2) upptagna medlemmar av församlingen jämte deras hemmavarande barn eller fosterbarn och tjänstefolk.

I militär församling, där sådan är bildad, skola kyrkobokföras: 1) den vid vederbörande truppförband eller flottstation fast anställda personalen, dock att civilmilitär person, som tillika innehar annan ordinarie tjänst, icke må kyrkobokföras i militär församling; 2) personer som varit sålunda anställda och vid avskedstagandet erhållit pension; 3) de under 1) och 2) upptagna församlingsmedlemmars hustrur, hemmavarande barn eller fosterbarn och tjänstefolk; samt 4) änkor efter under 1) och 2) upptagna medlemmar av militär församling jämte deras hemmavarande barn eller fosterbarn och tjänstefolk.

I finska församlingen i Stockholm samt tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg skola kyrkobokföras de, som enligt vad därom är särskilt föreskrivet äro medlemmar av dessa församlingar.

Vad ovan är stadgat äger icke tillämpning å annan än den som är bosatt inom den kommun, där den icke-territoriella församlingen finnes bildad eller i händelse Kungl. Maj:t för särskild församling sådant stadgar inom viss närliggande kommun.

Andra militära församlingar än Skeppsholms församling i Stockholm och amiralitetsförsamlingen i Karlskrona finnas numera icke. Karlsborgs församling är dock en blandad garnisons- och territoriell församling i det församlingen enligt kungl. brev den 13 juni 1913 består av *dels* den å Karlsborgs fästning förlagda militära och civilmilitära personalen jämte de därstädes eljest bosatta personer, vilka enligt gällande bestämmelser skola tillhöra militär kyrkoförsamling, *dels* ock den övriga inom Karlsborgs socken bosatta befolkningen.

Beträffande medlemskapet i finska församlingen i Stockholm äro bestämmelser meddelade i kungl. brev den 21 december 1840. Enligt dessa äro följande personer medlemmar i församlingen, nämligen i Finland eller annorstädes av finska föräldrar födda personer, män av finsk börd och deras hustrur, om ock dessa härstamma från annan nation än den finska; barn efter förenämnda föräldrar, så länge de tillhöra föräldrarnas hus, samt även därefter, om de det så åstunda; styv- och fosterbarn, utan avseende på härkomst, så länge de äro medlemmar av familjer, tillhöriga finska församlingen; varande härifrån undantagna alla de, som lyda under sådana härvarande stater och kårer, vilka utgöra särskilda församlingar. Svenskar, som hava eget försvar och redan tillhöra finska församlingen, må fortfarande där förbliva, om de det åstunda. Sådana, efter ovanstående bestämning, finska församlingen rätteligen tillhörande medlemmar, vilka övergått till annan församling, må där kvarstanna, om de det önska. Svenskar, som nu icke tillhöra finska församlingen, skola i densamma icke vinna inträde.

Tyska församlingen i Stockholm skola enligt kungl. brev den 1 mars 1841 tillhöra alla uti huvudstaden bosatta, i Tyskland eller annorstädes av tyska föräldrar födda personer av evangeliska bekännelsen; män av tysk börd, tillhörande nämnda trosbekännelse, och deras hustrur, om ock dessa härstamma från annan nation än den tyska; barn efter förenämnda föräldrar, så länge de tillhöra föräldrarnas hus, samt även därefter, om de det åstunda; börande allt övrigt, som här ovan finnes stadgat för finska församlingen, även på den tyska behörigen tillämpas. Beträffande tillämpningen av berörda bestämmelser synes uttrycket: »Tyskland eller annorstädes av tyska föräldrar födda personer» hava tolkats så, att därmed avses sådana som använda tyska språket såsom modersmål, sålunda även österrikiska, tjeckoslovakiska och polska undersåtar, som tillhöra den tysktalande befolkningen, ävensom personer tillhörande den tyska befolkningen i baltiska staterna. Stadgandet, att »barn efter förenämnda föräldrar må tillhöra tyska församlingen, om de det åstunda», har ansetts omfatta barn icke endast i första ledet utan även i följande leder.

För tyska församlingen i Göteborg hava genom kungl. brev den 5 maj 1882 utfärdats bestämmelser, som äro nästan ordagrant lika med de ovan nämnda för tyska församlingen i Stockholm gällande.

Beträffande uppkomsten av berörda nationella exterritoriella församlingar och deras privilegier har utrönts följande. Särskild finsk församling i Stockholm synes hava funnits redan på 1500-talet. Till en början ha församlingens gudstjänster fått hållas i olika kyrkor i Stockholm. En tid synes församlingen gemensamt med tyska församlingen hava fått begagna S:t Gertruds kapell. Detta förhållande upphörde år 1607, då kapellet uppläts till tyska församlingen ensam. I ersättning härför synes finska församlingen år 1725 hava bekommit ett statsanslag å 60.000 daler kopparmynt. Samma år beslöt församlingen att till kyrka inköpa det enskild person tillhöriga s. k. lilla bollhuset. Genom resolution den 11 maj 1725 biföll Kungl. Maj:t inköpet under villkor, att bollhuset oaktat vad omkostnad till en kyrkas apterande därpå kunde göras, skulle vara lösen underkastat emot återställande av den köpeskilling, som därför betalades, i fall grunden, som är kronan tillhörig, skulle framdeles vid något tillfälle behövas, såsom ock att ingen kyrkogård härvid finge anläggas. Därefter förklarade Kungl. Maj:t genom brev den 14 februari 1727 sig försäkra och stadfästa finska försam-

lingen om en beständig, okvald och rolig possession av deras upprättade nya kyrka samt därtill hörande hus och plats. Sedan efter Finlands skilsmässa från Sverige fråga uppkommit om finska församlingens bestånd, förordnades genom kungl. brev den 17 januari 1811, att den finska kyrkan skulle bibehållas och hit ankommande finnar allt framgent åtnjuta rättighet att anses såsom medlemmar av denna församling.

Även en tysk församling synes hava funnits i Stockholm sedan 1500-talet. Upprinnelsen till denna synes vara ett av konung Gustav I den 3 maj 1558 lämnat medgivande för inflyttade hantverkare från Emden och andra orter i Nederländerna att i Stockholm anställa en tysktalande präst. Enligt konung Johan III:s brev den 8 mars 1571 hade i Stockholm boende, i Tyskland födda personer och andra tyskar och främmande, vilka icke förstodo det svenska språket, anhållit om upplåtelse av plats för att bygga sig en kyrka och för en kyrkogård och begravningsplats. Konungen medgav genom brevet, att förbemälda tyskar och främmande skulle få och sedan njuta till evärdelig ägo så mycket av den plats där Svartmunkeklostret legat, som kunde behövas till kyrkogård och att bygga kyrka på. Sedan kyrka var byggd skulle de själva anställa predikanter, vilka skulle predika efter den heliga skrifs rätta grund och mening och den augsburgska bekännelsen. Denna kyrkobyggnad kom emellertid icke till stånd, utan i stället efterläts genom kungl. brev den 21 januari 1607 den tyska församlingen att ensam få njuta och behålla den vid Svartmunkegatan belägna kyrkan, som förut kallats S:t Gertruds kapell. Privilegiebrev för tyska församlingen utfärdades av konung Gustav II Adolf den 31 maj 1612. Därigenom bekräftades den tyska församlingen vid rätten att njuta och behålla denna kyrka för sig och sina efterkommande till tyska församlingens bästa i evig tid både med källare under kyrkan och med den kyrkogård de intagit och den del Göran Ulfsson på Norrnäs skänkt. I kyrkan skulle de hava makt att låta predika på tyska språket efter Guds klara och rena ord och den kristna församlingens vana, som överensstämde med augsburgska bekännelsen. De skulle själva äga rätt att välja predikanter men valet skulle stadfästas av konungen.

För tyska församlingen i Göteborg utfärdades privilegiebrev av drottning Kristina den 28 april 1649. Däri förklaras att drottningen för någon tid sedan medgivit staden Göteborgs invånare och borgare av tyska nationen att uppbygga och inrätta en kyrka, vari de finge hålla och förrätta sin gudstjänst på sitt eget modersmål. I brevet tillförsäkrades den tyska församlingen samma privilegier och förmåner som tillerkänts den tyska församlingen i Stockholm, nämligen att för sig och sina efterkommande i evig tid njuta och okvalt behålla denna kyrka. I kyrkan, den s. k. Kristine kyrka, skulle de hava rätt att låta predika på tyska språket, bruka sakramenten efter Guds rena och klara ord som överensstämde med den oförändrade augsburgska bekännelsen och med den i de svenska församlingarna brukliga ordning. Församlingen skulle äga utse präst men valet skulle stadfästas av Kungl. Maj:t. Till kyrkans uppbyggande synes bidrag av statsmedel hava lämnats.

Allteftersom de inflyttade tyskarna och deras avkomlingar blevo försvensgade till språk och sinnelag uppstod önskan om gudstjänster på svenska språket i Kristine kyrka. I anledning härav medgav Kungl. Maj:t genom resolution den 16 oktober 1773 på församlingens framställning, att två

pastorer skulle tillsättas i församlingen, en svensk och en tysk. Härigenom uppkom en svensk och en tysk avdelning inom församlingen.

Genom kungl. brev den 5 maj 1882 förordnades att Göteborgs stad skulle delas i flera territoriella församlingar, bland annat Kristine församling. Från skyldigheten att tillhöra territoriell församling undantogs tyska församlingen. Till denna församling skulle räknas de i staden eller inom dess område boende, i Tyskland eller annorstädes av tyska föräldrar födda personer av evangeliska trosbekännelsen, män av tysk börd tillhörande nämnda trosbekännelse och deras hustrur, om ock dessa härstamma från annan nation än den tyska, och barn efter sådana föräldrar, så länge de tillhöra föräldrahuset och även därefter om de det åstunda. I samband därmed förordnades, att i tyska församlingen skulle vara anställd en kyrkoherde, varjämte dennes avlöningsförmåner bestämdes. Den för dåvarande Kristine församlings svenska och tyska avdelningar gemensamma kyrkan skulle upplåtas till begagnande även av Kristine territoriella församling mot villkor bland andra, att tyska församlingen allt framgent eller till dess hennes andel i kyrkan utlöstes eller ny kyrka uppförts åt endera församlingen, bibehållas vid rättigheten att till sina gudstjänster och kyrkliga förrättningar begagna kyrkan tillsammans med Kristine territoriella församling.

I den samtidigt mellan de territoriella församlingarna bildade ekonomiska samfälligheten ingick även tyska församlingen på det sätt, att församlingens fastigheter och lösa egendom jämte dess kassor och donerade medel skulle överlämnas till den gemensamma kassan. Denna skulle i stället ansvara för alla skulder och förbindelser församlingen iklätt sig samt bestrida alla församlingens utgifter, dock med skyldighet för församlingens medlemmar att lika med stadens övriga invånare årligen erlagga de bidrag till den gemensamma kassan, vilka blevo i laglig ordning utdebiterade.

Den kammarkollegiet enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 maj 1935 anbefallda, i motionen omnämnda utredningen avser Tyska församlingens nuvarande ställning såväl inom den svenska kyrkoorganisationen som ock särskilt i förhållande till Göteborgs Kristine församling och den kyrkliga samfälligheten i Göteborg samt vad därmed i övrigt må äga sammanhang, däribland äganderätten till Kristine kyrka. På grund av sedermera av cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen lämnade anvisningar har emellertid med denna utredning fått anstå.

Den inom ifrågasvarande församlingar kyrkoskrivna befolkningen utgjorde den 1 januari 1944 i:

Hovförsamlingen	633 personer
Skeppsholms församling	7.237 »
Amiralitetsförsamlingen i Karlskrona	13.305 »
Karlsborgs församling	3.491 »
Finska församlingen i Stockholm	2.014 »
Tyska	3.022 »
»	»
» Göteborg	700 »

Frågan om de icke territoriella församlingarnas rätt till särskild kyrkobokföring av sina medlemmar har tidigare behandlats i ett av särskilda sakkunniga den 4 juni 1910 avgivet betänkande.

Därvid anförde de sakkunniga, att ett upphävande av kyrkobokföringen torde medföra, att själva församlingarna måste indragas. En indragning

av de militära församlingarna ansågs emellertid ur militär synpunkt föranleda mycket stora betänkligheter. Även hovförsamlingen och de nationella församlingarna ansågo de sakkunniga böra bibehållas åtminstone tills utredning förebragts om deras behövlighet. Emot ett upphävande av församlingarna talade bland annat att de ägt bestånd i århundraden och deras kyrkoherdar vore bisittare i vederbörande konsistorier.

Förevarande motion, som närmast synes åsyfta de nationella icke-territoriella församlingarna, avser avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till församlingarna. Härmed aktualiseras emellertid frågan om församlingarnas bestånd överhuvud taget, då församlingarnas ekonomi icke torde kunna grundas å frivillig anslutning till dem. Enligt av vederbörande kyrkostämmor fastställda inkomst- och utgiftsstaten för år 1945 utgör utdebiteringen å församlingarnas medlemmar 70 öre per skattekrone i finska församlingen och 80 öre i tyska församlingen i Stockholm.

Syftet med församlingarnas bildande har varit önskemålet att bereda större grupper av här bosatta personer tillhörande främmande nationer möjlighet att deltaga i gudstjänster på deras eget språk enligt svenska statskyrkans bekännelse och ordning. I den mån de inflyttade utlänningarna bliva försvenskade till språk och sinnelag och bliva svenska medborgare torde behov för dem att tillhöra dylik icke-territoriell församling icke förefinnas i samma grad. Tvärtom torde det kunna vara önskvärt, särskilt om de blivit svenska medborgare, att de beredas möjlighet till närmare samhörighet med de infödda svenskarna genom deras hänförande till de vanliga svenska kyrkoförsamlingarna. Ur sådan synpunkt torde deras kvarstående i särskilda nationella församlingar vara mindre lämpligt. Tyska församlingar hava tidigare funnits även i andra städer (Norrköping, Karlskrona och Malmö) men sedermera upphört.

Huruvida ur nu anförda synpunkter behov av församlingarnas bibehållande kan anses föreligga torde icke kunna bedömas utan närmare utredning. Därvid må framhållas att, enligt vad kollegiet under hand inhämtat, omkring $\frac{2}{3}$ av finska församlingens medlemmar äro svensktalande även som att Göteborgs tyska församling har ett relativt obetydligt antal medlemmar, varav helt säkert många äro svensktalande. Det skäl som ovan nämnda sakkunniga åberopade för församlingarnas bibehållande eller att deras kyrkoherdar vore bisittare i vederbörande konsistorier har efter den genomförda omorganisationen av domkapitlen numera förfallit. Däremot synas fortfarande traditions-skäl kunna anföras såsom stöd för deras bibehållande. Härtill kommer att församlingarnas upphörande torde nödvändiggöra lösning av nog så komplicerade problem av ekonomisk art, såsom den framtida dispositionen av församlingarnas kyrkor och annan deras egendom. Denna svårighet torde dock vara mindre, då det gäller tyska församlingen i Göteborg, vars kyrka redan disponeras av Kristine territoriella församling och vars kyrkliga utgifter bestridas av den mellan de territoriella församlingarna bildade samfälligheten.

Vidare torde indragning av församlingarna icke kunna ske så länge prästbefattningarna äro besatta med ordinarie innehavare. Kyrkoherdetjänsten i tyska församlingen i Stockholm är dock för närvarande vakant; och i den av Kungl. Maj:t den 28 mars 1941 utfärdade fullmakten för kyrkoherden i Göteborgs tyska församling har intagits skyldighet för honom att, där ändring i församlingens organisation så påkallar, med bibehållande av den av-

löning vid tjänsten, som vore eller kunde bliva i vederbörlig ordning bestämd, låta sig förflytta till annan prästerlig befattning i församling tillhörande svenska kyrkan.

På grund av vad sålunda anförts synes icke vara något att erinra emot att i anledning av motionen utredning rörande lämpligheten av de nationella icke-territoriella församlingarnas bibehållande kommer till stånd. En sådan utredning torde jämväl böra omfatta de spörsmål, som avses i det åt kollegiet lämnade utredningsuppdraget rörande tyska församlingen i Göteborg.

I beslutet av detta utlåtande hava jämte undertecknade deltagit kammarråden Schalling och Grönvall samt t. f. kammarrådet Gavelius.

Stockholm den 8 mars 1945.

ERIC SVERNE.

H. Skoglund

föredr.